

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI HUZURIDAGI
STATISTIKA AGENTLIGI**

2024- yil “30” aprel

BUYRUQ № 86

Toshkent sh.

**Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulot
(xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash bo‘yicha
uslubiy nizomni tasdiqlash to‘g‘risida**

O‘zbekiston Respublikasining “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024- yil 4- martdagi “O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-114- son qarori ijrosini ta’minlash, shuningdek, qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash bo‘yicha uslubiyatni yanada takomillashtirish maqsadida, buyuraman:

1. “Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash bo‘yicha uslubiy nizom” ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining 2021- yil 28- iyuldagi “Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash bo‘yicha uslubiy nizom”ni tasdiqlash to‘g‘risidagi 26- son qarori o‘z kuchini yo‘qotgan deb topilsin.

3. Mazkur buyruq tasdiqlangan kundan e’tiboran kuchga kiradi.

Direktor

B. Begalov

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti huzuridagi
Statistika agentligining
2024- yil 30- aprel dagi
86 - sonli buyrug'iga
ilova

**Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot
(xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash bo'yicha
Uslubiy nizom**

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash bo'yicha Uslubiy nizom (keyingi o'rinlarda – Uslubiy nizom), iqtisodiyotning agrar tarmog'i muhim indikatorlaridan biri hisoblanadigan va O'zbekiston Respublikasi, uning hududlari asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini shakllantirish uchun foydalaniladigan qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi to'g'risidagi statistik axborotlarning shakllanish tartibini belgilaydi.

Ushbu uslubiy nizom statistika organlari tomonidan O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi (IFUT-2)ning A seksiyasi "Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi" bo'yicha joriy va taqqoslama narxlarda qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini choraklik va yillik hisoblashlarni diskret choraklar asosida yil boshidan o'sib boruvchi yakunda o'tkazishda foydalanish uchun mo'ljallangan.

Uslubiy nizom O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024- yil 4- martdagi "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-114- son qarori ijrosini ta'minlash maqsadida, shuningdek, Statistik ma'lumotlarni ishlab chiqish jarayonlarining namunaviy modeli (Generic Statistical Business Process Model- GSBPM) talablari asosida ishlab chiqilgan.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi hisoblashlarini o'tkazish uchun O'zbekiston Respublikasining "Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonuni va "Statistika dasturi" qonuniy asos bo'lib hisoblanadi.

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Uslubiy nizom GSBPM ning shakllantirish, yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va baholash bosqichlari doirasida ma'lumotlarni yig'ish mexanizmi, qayta ishlash va tahlil komponentlari, ishlab chiqarish jarayonlarini tartibga solish va

ishga tushirish, tanlanmani shakllantirish, kuzatuvni tashkil etish, amalga oshirish va yakunlash, tasniflash va kodlashtirish, xatoliklarni tekshirish, tahrirlash va imputatsiyalash, ulush (vazn)larni hisob-kitob qilish, umumlashtirish, qayta ishlashni yakunlash, dastlabki materiallarni tayyorlash, validatsiya qilish, tahliliy ishlarni yakunlash, baholash uchun ma'lumot yig'ish kabi jarayonlarini o'z ichiga oladi.

2. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash respublika va hududiy darajada tegishli yil uchun "Statistika dasturi"da va "Statistika ishlarini ishlab chiqish dasturi"da belgilangan muddatlarda amalga oshiriladi.

3. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi faoliyatini umumlashtirilgan holda tavsiflash uchun o'zaro bog'liq bo'lgan natura va qiymat ko'rsatkichlari tizimidan foydalaniladi.

Ko'rsatkichlar tizimida asosiy o'rinni, qishloq xo'jaligi statistikasida mahsulotlarning aniq turlari yetishtirilishini tavsiflash uchun foydalaniladigan natura ko'rsatkichlari egallaydi. Lekin, bu ko'rsatkichlar har xil turdagi mahsulotlar bo'yicha jamlanma natijalarni olish imkoniyatini bermaydi.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi faoliyatining jamlanma tavsifi, soha faoliyatining jamlanma yakuniy natijalarini olishga imkon beradigan har xil turdagi mahsulotlarning taqqoslanishini ta'minlaydigan qiymat ko'rsatkichlaridan foydalanilgan holdagina mumkin bo'ladi.

Qishloq xo'jaligi statistikasida asosiy jamlanma qiymat ko'rsatkichi qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi hisoblanadi.

4. Mazkur Uslubiy nizomda quyidagi muhim tushunchalar qo'llaniladi:

qishloq xo'jaligi – dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarini yetishtirish bilan bog'liq bo'lgan soha;

dehqonchilik – qishloq xo'jaligi ekinlarini o'stirish va yetishtirish bilan bog'liq bo'lgan qishloq xo'jaligi sohasi. Dehqonchilik mahsulotlarini yetishtirish bir - ikki va ko'p yillik ekinlarni, shuningdek, urug'lik va ko'chat materiallarini o'stirish va yetishtirishni o'z ichiga oladi;

chorvachilik – qishloq xo'jaligi hayvonlari, parrandalari, asalarilari va ipak qurtini o'stirish va urchitish bilan bog'liq bo'lgan qishloq xo'jaligi sohasi;

o'rmon xo'jaligi – faoliyat turi o'rmon resurslarini takror ishlab chiqarish va o'rmon resurslaridan foydalanish, xususan o'rmonchilik, o'rmonzorlarni barpo etish va yog'ochni qayta ishlash tarmoqlari uchun binokorlik dumaloq

yog'ochlarini yetishtirish, shuningdek, yovvoyi holda o'suvchi o'rmon mahsulotlarini yig'ish bilan bog'liq bo'lgan soha. O'rmon xo'jaligi faoliyati tabiiy o'rmonlar yoki sun'iy o'rmonzorlar doirasida amalga oshiriladi;

o'rmonchilik va o'rmonzorlarni barpo etish – imoratbop yog'och-taxta o'rmon daraxtlarini o'tqazish, qayta o'tqazish, ko'chirib o'tqazish, shuningdek, yoqilg'i yog'ochlarni qo'shgan holda, novdadan o'tqazilgan yosh o'rmonlarni o'stirish, o'rmon va o'rmonning daraxt kesish uchun ajratilgan uchastkasini siyraklashtirish va muhofaza qilish bilan bog'liq bo'lgan o'rmon xo'jaligi faoliyati sohasi. O'rmonchilik faoliyati, shuningdek, o'rmon daraxtlari ko'chatlarini ko'paytirish va ularni parvarish qilish bilan ham bog'liq;

yog'och tayyorlash – yog'ochni qayta ishlash tarmog'i uchun dumaloq binokorlik yog'ochlarini yetishtirish, shuningdek, yoqilg'i yog'och – yog'och ko'mir, yog'och parchalari va boshqalarni yig'ish va ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lgan o'rmon xo'jaligi faoliyati turi;

yog'och bo'lmagan o'rmon mahsulotlari – o'rmon xo'jaliklari tomonidan odamlar yoki hayvonlar uchun oziq-ovqat, shuningdek, boshqa foydalanish maqsadlarida dorivor yoki kosmetik o'simliklar sifatida yetishtiriladigan yovvoyi holda o'suvchi o'simliklar guruhi;

baliqchilik xo'jaligi – baliq ovlash va suv bioresurslarini, akvakulturaning saqlash, suv bioresurslaridan olinadigan baliq va boshqa mahsulotlarni yetishtirish va sotish bo'yicha faoliyat turi;

qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi – qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish, qishloq xo'jaligi hayvonlarini, parrandalarini, asalarilarini, ipak qurtini, baliqlarni saqlash va ko'paytirish, yog'och, yog'och bo'lmagan yovvoyi holda o'suvchi o'rmon xo'jaligi mahsulotlarni olish, suv organizmlarini ovlashni o'z ichiga oladi;

qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi – sohada o'z iste'moli va sotish uchun yaratilgan mahsulot va xizmatlarning umumiy qiymati. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi, ovchilik xo'jaligida, o'rmonchilik va yog'och tayyorlash, baliq ovlash va akvakultura sohasida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lar qiymati asosida shakllantiriladi;

dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi – dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlarining o'zgarishini hisobga olgan holda, yetishtirilgan dehqonchilik va chorvachilik

mahsulotlari, shuningdek, ushbu sohalarda ko'rsatilgan xizmatlar qiymatlarining umumiy yig'indisini o'zida ifodalaydi;

yetishtirilgan dehqonchilik mahsulotlarining qiymati – joriy yil hosildan olingan barcha qishloq xo'jaligi ekinlarining don, texnik ekinlar, kartoshka, sabzavotlar va poliz ekinlari, mevalar va rezavorlar, uzum, ozuqa ekinlari, urug'lik va o'tqaziladigan ko'chat materiallari, shuningdek, dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish, dehqonchilikning boshqa turdagi mahsulotlari qiymatlarini o'z ichiga oladi;

dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlari – kelgusi yil hosili uchun joriy yil xarajatlarini, yerlarga ishlov berish va yerlarni shudgor qilish bo'yicha xizmatlarni, kuzgi ekinlarni ekish uchun yerlarni tayyorlash, ko'p yillik daraxtlarni o'tqazish va xo'jalikda foydalanish yoshigacha o'stirish xarajatlarini o'z ichiga oladi;

ishlab chiqarilgan chorvachilik mahsulotlarining qiymati – qishloq xo'jaligi hayvonlarini, parrandalarini, asalarilarni, ipak qurtini o'stirish natijasida olingan mahsulotlar (go'sht, sut, tuxum, jun, qorako'l, asal, pilla, mo'yna, shuningdek, chorvachilikning boshqa turdagi mahsulotlari) qiymatlarini o'z ichiga oladi.

Chorvachilik mahsulotlarini yetishtirish xarajatlari yil davomida bir maromda amalga oshiriladi va chorvachilikning hisobot yilidagi barcha xarajatlari, odatda joriy yil mahsulotlari tannarxi tarkibiga qo'shiladi, shuning uchun aralash yillar xarajatlarining hisobida ular tugallanmagan ishlab chiqarish sifatida ajratilmaydi;

dehqonchilik va chorvachilik sohasidagi xizmatlar qiymati – hosilni yig'ib olish, yerlarni yaxshilash bo'yicha xizmatlar, tuproqni kimyolashtirish, o'g'itlarni tayyorlash va solish bo'yicha xizmatlar, qishloq xo'jaligi ekinlarini kasalliklardan va zararkunandalardan himoya qilish bo'yicha xizmatlar, agromeliorativ ishlarni o'tkazish bo'yicha xizmatlar, suv xo'jaligi tashkilotlarining irrigatsion va meliorativ tizimlarni ekspluatatsiya qilish bo'yicha xizmatlari, qishloq xo'jaligi hayvonlarini, parrandalarini, asalarilarni, ipak qurtini ko'paytirish bo'yicha qo'shimcha xizmatlar, qishloq xo'jaligiga zootexniya xizmati ko'rsatish va boshqalar qiymatini o'z ichiga oladi;

joriy narxlar – ko'rib chiqilayotgan davrda amal qiladigan narxlar;

taqqoslama narxlar – turli davrlar uchun mahsulot ishlab yetishtirishning fizik hajmini qiymat ko'rinishida taqqoslashda shartli ravishda baza sifatida qabul qilinadigan ma'lum bir yil yoki davr narxlari;

ekstrapolyatsiya – joriy narxlardagi bazis davr ma'lumotlarini fizik hajm indeksiga yoki tegishli iqtisodiy ko'rsatkichlar dinamikasini aks ettiruvchi natural indikatorga ko'paytirish.

**2-bob. IFUT-2, A seksiyasi bo'yicha qishloq, o'rmon
va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari
yalpi ishlab chiqarishini yil boshidan
o'sib boruvchi yakunda hisoblash**

5. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi (IFUT-2)ga muvofiq, A seksiya "Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi" 3 ta bo'limdan, ya'ni, dehqonchilik va chorvachilik, ovchilik va bu sohalarda xizmat ko'rsatish (01- bo'lim), o'rmonchilik va yog'och tayyorlash (02-bo'lim), baliq ovlash va akvakulturadan (03 bo'lim) tashkil topgan.

6. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishining qiymat ko'rinishidagi hajmi, barcha ishlab chiqaruvchilar tomonidan yetishtirilgan dehqonchilik, chorvachilik, ovchilik, o'rmonchilik va baliqchilik mahsulot (xizmat)lari yig'indisi sifatida shakllanadi.

7. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash joriy va taqqoslama narxlarda choraklik asosda tezkor ma'lumotlar bo'yicha (joriy hisoblashlar) va yillik asosda yakuniy ma'lumotlar bo'yicha (yillik hisoblashlar) amalga oshiriladi. Hisoblash yil boshidan o'sib boruvchi yakunda amalga oshiriladi.

8. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari toifalari, shu jumladan fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va boshqalar darajasida, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri kesimida, tumanlar va shaharlar bo'yicha, shuningdek, mahsulot turlari bo'yicha amalga oshiriladi. Shundan so'ng, olingan ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi bo'yicha yaxlit holda umumlashtiriladi.

1-§. Mahsulotlarning fizik hajmini aniqlash

9. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash mahsulotlarning fizik hajmini aniqlashdan boshlanadi. Hisoblash uchun mahsulot yetishtirishning fizik hajmi barcha ishlab chiqaruvchilar tomonidan yaratilgan dehqonchilik, chorvachilik, ovchilik, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlari, xizmatlar sifatida shakllantiriladi (1-ilova).

10. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish hajmlari mahsulot turlari bo'yicha fizik o'lchov birligi (tonna, dona)da hisobga olinadi (1-2 va 3-ilovalar).

11. Ishlab chiqarishning fizik hajmiga ishlab chiqarish jarayoni natijasida yetishtirilgan barcha mahsulotlar, jumladan ishlab chiqaruvchilar tomonidan o'z shaxsiy iste'moli uchun foydalanilgan mahsulotlar hajmi kiritiladi.

12. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishning fizik hajmlarini aniqlash uchun axborot manbalari bo'lib, 7-bobda keltirilgan manbalar xizmat qiladi.

13. Mahsulotlarning fizik hajmi aniqlanganidan so'ng ularni qiymat ko'rinishida baholash amalga oshiriladi.

**§ 2. IFUT-2, A seksiyaning 01 bo'limi bo'yicha dehqonchilik
va chorvachilik, ovchilik mahsulot (xizmat)lari yalpi
ishlab chiqarishini joriy narxlarda hisoblash**

14. Yetishtirilgan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining qiymatlarini amaldagi, joriy narxlarda hisoblash, hisobot davrida yetishtirilgan barcha qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ularning o'rtacha sotish narxlari bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri baholash yo'li bilan, mahsulot turlari va har bir qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari toifalari bo'yicha alohida quyidagi formuladan foydalangan holda amalga oshiriladi, bunda, yetishtirilgan mahsulotning fizik hajmi uning o'rtacha sotish narxiga ko'paytiriladi (2-ilova):

$$S_{i1} = k_{i1} \times p_{i1},$$

bu yerda, S_{i1} – yetishtirilgan i -turdagi dehqonchilik va chorvachilik mahsulotining joriy narxlardagi qiymati;

k_{i1} – hisobot davrida yetishtirilgan i -turdagi mahsulotning fizik hajmi;

p_{i1} – i -turdagi mahsulotning hisobot davridagi o'rtacha sotish narxi;

Masalan, hisobot davrida yil boshidan 100 tonna don ekinlari yetishtirilgan, uning 1 tonnasining joriy narxlardagi sotish narxi 200 ming so'mni tashkil qiladi.

$$S_{i1} = 100 \times 200000 / 1000000 = 20 \text{ mln. so'm.}$$

Demak, hisoblash yakunlariga ko'ra, don ekinlarining joriy narxlardagi qiymati baholashga ko'ra 20 mln. so'mni tashkil qiladi.

15. Boshqa dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining qiymatlari ham shu kabi hisoblanadi va har bir mahsulot (i) turi bo'yicha olingan ma'lumotlar jami dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlari qiymati sifatida jamlanadi.

16. Shunday qilib, jami dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlari qiymatlarini hisoblashni quyidagi formula bilan ifodalash mumkin:

$$S_{jor.deh/chor.} = \sum_{i=1}^n (k_{i1} \times p_{i1}),$$

bu yerda, $S_{jor.deh/chor.}$ – yetishtirilgan jami dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining joriy narxlardagi qiymati;

k_{i1} – yetishtirilgan i turdagi mahsulotning fizik hajmi;

p_{i1} – i turdagi mahsulotning hisobot davridagi o‘rtacha sotish narxi;

17. Hisoblashda dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlari asosiy va boshqa turlar bo‘yicha guruhlanadi.

Asosiy turdagi mahsulotlar – oziq-ovqat mahsulotlarini va qayta ishlash tarmoqlari uchun qishloq xo‘jaligi xomashyosini yetishtirish bo‘yicha katta ahamiyatga ega bo‘lgan mahsulot turlari.

Boshqa turdagi mahsulotlar – aholi uchun oziq-ovqat mahsulotlari va qayta ishlash tarmoqlari uchun qishloq xo‘jaligi xom-ashyosi sifatida kam ahamiyatga ega bo‘lgan mahsulot turlari.

18. Dehqonchilikda asosiy turdagi mahsulotlarga don ekinlari, paxta xom ashyosi, kartoshka, sabzavot va poliz ekinlari, mevalar, rezavorlar va uzum, chorvachilikda esa – tirik vaznda go‘sh, sut, tuxum, asal, jun, qorako‘l teri va pilla yetishtirish kiradi.

19. Dehqonchilikda boshqa turdagi mahsulotlarga tamaki, dorivor ekinlar, kanop, qand lavlagi, kungaboqar, soya, kunjut, maxsar, yeryong‘oq, sabzavot ko‘chatlari, sabzavot va poliz ekinlari urug‘lari, gullar, gul ko‘chatlari, poxol, somon, don ekinlari poyasi, tut bargi, g‘o‘zapoya yetishtirish, shuningdek, ko‘p yillik yosh ko‘chatlarni o‘stirish va tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlari kiradi (4-ilova).

20. Chorvachilikda boshqa turdagi mahsulotlarga yetishtirilgan asalari mumi, gul changi, ona asalari suti, propolis, asalari zahri, asalari uyalari, ipak qurti tuxumi (grena), mo‘ynali hayvonlar mahsulotlarini, par, pat, go‘ng, axlat, shuningdek, olingan nasl, qishloq xo‘jaligi hayvonlarining spermasi (maniy) va embrionlari qiymati kiradi (4-ilova).

21. Dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymati kelgusi yil hosili uchun joriy yilning kuzida ekilgan kuzgi ekinlarning turlari bo‘yicha 1 gektariga

bo'lgan xarajatlarni ularning jami ekin maydoniga ko'paytirish yo'li bilan quyidagi formula yordamida aniqlanadi:

$$N_{\text{deh.}} = z_{\text{kuz.jor.}} \times p_{\text{t.kuz.jor.}},$$

bu yerda, $N_{\text{deh.}}$ – dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymati;

$z_{\text{kuz.jor.}}$ – kelgusi yil hosili uchun joriy yilning kuzida ekilgan kuzgi ekinlarning 1 gektariga bo'lgan xarajatlar;

$p_{\text{t.kuz.jor.}}$ – kelgusi yil hosili uchun joriy yilning kuzida ekilgan kuzgi ekinlarning umumiy maydoni.

22. Hisoblashda oldin asosiy turdagi dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining qiymatlari aniqlanadi, keyin ularga yuqorida 13 va 15-bandlardagi formula bo'yicha hisoblangan boshqa turdagi mahsulotlar qiymatlari qo'shiladi.

23. Dehqonchilik va chorvachilik sohasida ko'rsatilgan xizmatlar qiymatlarini hisoblash quyidagi formula bo'yicha amalga oshiriladi:

$$S_{\text{xiz. deh./chor.}} = S_{\text{xiz. bozor.}} + S_{\text{xiz.nobozor.}},$$

bu yerda, $S_{\text{xiz. deh./chor.}}$ – dehqonchilik va chorvachilik sohasidagi xizmatlar qiymatlari;

$S_{\text{xiz. bozor.}}$ – bozor xizmati qiymatlari;

$S_{\text{xiz.nobozor.}}$ – davlat bujeti mablag'laridan moliyalashtiriladigan nobozor xizmat qiymatlari.

24. Shunday qilib, dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblashni quyidagi formula bilan ifodalalash mumkin:

$$Vv_{\text{deh./chor.}} = (S_{\text{deh.}} + N_{\text{deh.}}) + S_{\text{chor.}} + S_{\text{xiz.deh./chor.}},$$

bu yerda, $Vv_{\text{deh./chor.}}$ – dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi;

$S_{\text{deh.}}$ – dehqonchilik mahsulotlari qiymati;

$N_{\text{deh.}}$ – dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlari;

$S_{\text{chor.}}$ – chorvachilik mahsulotlari qiymati;

$S_{\text{xiz.deh./chor.}}$ – dehqonchilik va chorvachilik sohasidagi xizmatlar qiymati.

25. Ov xo'jaligida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lar qiymati ov natijasida olingan yovvoyi va yirtqich hayvonlar qiymatlarini, yovvoyi hayvonlarni

muhofaza qilish, ularning sonini hisobga olish va joylashtirish, ovchilikni tashkil etish va ov iqtisodiy kuzatuvlari, ovchilik hamda yovvoyi hayvonlar va yirtqich hayvonlarni ovlash va ko'paytirish sohasida ko'rsatilgan xizmatlar qiymatlari kabi ovchilik xo'jaligini yuritish xarajatlarini o'z ichiga oladi.

26. A seksiya 01 bo'lim bo'yicha, dehqonchilik, chorvachilik va ovchilik sohasi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda yakuniy hisoblashni quyidagi formula bilan ifodalash mumkin:

$$Vv_{01\text{sek. A}} = Vv_{\text{deh./chor.}} + S_{\text{ov.}}$$

bu yerda, $Vv_{01\text{sek. A}}$ – A seksiya 01 bo'lim, dehqonchilik, chorvachilik va ov sohasidagi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi;

$Vv_{\text{deh./chor.}}$ – dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi;

$S_{\text{ov.}}$ – ov xo'jaligida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lari qiymati.

§ 3. IFUT-2, A seksiyasining 02 bo'limi bo'yicha o'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasida mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda hisoblash

27. O'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lar qiymati, asosiy foydalanish uchun kesish paytida tayyorlangan o'tinlar va o'rmonlarni parvarish qilish, kesish, o'rmon daraxtlarini rekonstruksiya qilish va tanlanma sanitariya kesish, o'rmonlarni o'stirish, o'rmonlarni qayta tiklash va o'rmon xo'jaligini yuritish xarajatlari, o'rmonchilik va yog'och tayyorlash bilan bog'liq ko'rsatilgan texnik xizmatlarning joriy narxlardagi qiymatlarini o'z ichiga oladi.

28. O'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasida yetishtirilgan mahsulot (xizmatlar)lar qiymatlariga davlat budjetini bajarish to'g'risidagi hisobot ma'lumotlari bo'yicha hisoblangan nobozor xizmatlari hajmi ham qo'shiladi.

§ 4. IFUT-2, A seksiyaning 03 bo'limi bo'yicha baliq ovlash va akvakultura sohasida mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda hisoblash

29. Baliq ovlash va akvakultura sohasida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lar qiymati ovlangan baliqlar, olingan dengiz mahsulotlari qiymatlarini, dengiz va daryo organizmlarini va o'simliklarini ko'paytirish xarajatlarini, shuningdek, baliq

ovlash va baliqchilik bilan bog'liq bo'lgan xizmatlarning joriy narxlardagi qiymatlarini o'z ichiga oladi.

**§ 5. A seksiya bo'yicha qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi
mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy
narxlarda yakuniy hisoblash**

30. A seksiya bo'yicha qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda yakuniy hisoblashni quyidagi formula bilan ifodalash mumkin:

$$Vv_{\text{sek. A}} = Vv_{01 \text{ sek. A}} + Vv_{02 \text{ sek. A}} + Vv_{03 \text{ sek. A}},$$

bu yerda, $Vv_{\text{sek. A}}$ – qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi;

$Vv_{01 \text{ sek. A}}$ – A seksiyaning 01 bo'limi, dehqonchilik, chorvachilik va ov sohasidagi mahsulot (xizmat)lar yalpi ishlab chiqarishi;

$Vv_{02 \text{ sek. A}}$ – A seksiyaning 02 bo'limi, o'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasidagi mahsulot (xizmat)lar yalpi ishlab chiqarishi;

$Vv_{03 \text{ sek. A}}$ – A seksiyaning 03 bo'limi, baliq ovlash va akvakultura sohasidagi mahsulot (xizmat)lar yalpi ishlab chiqarishi.

31. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda hisoblash sxemasi Uslubiy nizomning 2-ilovasida ko'rsatilgan.

**§ 6. IFUT-2, A seksiyasi bo'yicha qishloq, o'rmon va baliqchilik
xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini
taqqoslama narxlarda hisoblash, fizik hajm indeksini aniqlash**

32. Joriy narxlarda baholash qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi sohasida yetishtirilgan mahsulotlar fizik hajmining o'zgarishini to'g'ridan to'g'ri baholashga imkon bermaydi.

33. Shu maqsadda, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi sohasida yetishtirilgan mahsulotlar hajmini taqqoslama narxlarda baholash amalga oshiriladi.

34. Taqqoslama narxlarda komponentlarni baholashning asosiy usuli to'g'ridan-to'g'ri qayta baholash usuli hisoblanadi.

Ko'rsatkichlarni taqqoslama narxlarda to'g'ridan to'g'ri qayta baholash usulida, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab

chiqarishi, mahsulot turlari va har bir ishlab chiqaruvchilar toifasi bo'yicha alohida, hisobot davrida yetishtirilgan mahsulotlar hajmini mos ravishda o'tgan yil narxlariga ko'paytirish yo'li bilan quyidagi formuladan foydalangan holda hisoblanadi:

$$S_{i. \text{ taqqos.}} = k_{i1} \times p_{i0},$$

bu yerda, $S_{i. \text{ taqqos.}}$ – yetishtirilgan i -turdagi mahsulotning taqqoslama narxlardagi qiymati;

k_{i1} – hisobot davrida yetishtirilgan i -turdagi mahsulotning fizik hajmi;

p_{i0} – i -turdagi mahsulotning o'tgan yilning hisobot davridagi o'rtacha sotish narxi, ya'ni taqqoslama narx.

Masalan, hisobot davrida yil boshidan 100 tonna don ekinlari yetishtirilgan, uning 1 tonnasi uchun o'rtacha taqqoslama narxlardagi sotish narxi 150 ming so'mni tashkil qiladi:

$$S_{i. \text{ taqqos.}} = 100 \times 150000 / 1000000 = 15 \text{ mln. so'm.}$$

Demak, hisoblash yakuniga ko'ra, don ekinlarining taqqoslama narxlardagi qiymati baholashga ko'ra 15 mln. so'mni tashkil qiladi.

35. Boshqa dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining qiymatlari ham shu kabi hisoblanadi va uning har bir turi bo'yicha olingan ma'lumotlar jami dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining qiymati sifatida jamlanadi.

36. Shunday qilib, jami dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining qiymatini hisoblashni quyidagi formula bilan ifodalash mumkin:

$$S_{\text{taqqos. deh./chor.}} = \sum_{i=1}^n (k_{i1} \times p_{i0}),$$

bu yerda, $S_{\text{taqqos. deh./chor.}}$ – yetishtirilgan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining taqqoslama narxlardagi qiymati;

k_{i1} – hisobot davrida yetishtirilgan i -turdagi mahsulotning fizik hajmi;

p_{i0} – i -turdagi mahsulotning o'tgan yilning hisobot davridagi o'rtacha sotish narxi, ya'ni taqqoslama narx.

37. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining fizik hajmi indeksi (FHI) hisobot davridagi mahsulotlar hajmining o'tgan yilning mos davriga nisbatan taqqoslama narxlardagi o'zgarishi sur'atini o'zida ifodalaydi.

Fizik hajm indeksi (FHI) sohada taqqoslanayotgan davrlarda ishlab chiqarish hajmining o'zgarishini tavsiflovchi nisbiy ko'rsatkich hisoblanadi. U mahsulotlarning fizik hajmi dinamikasini tahlil qilishda foydalaniladi.

38. Taqqoslama narx sifatida o'tgan yilning mos davridagi joriy narxlar qabul qilinadi. Fizik hajm indeksini tuzishdan asosiy maqsad, mahsulot yetishtirish darajasidagi nisbiy o'zgarishlarni obyektiv aks ettiradigan umumiy indeksni ishlab chiqishdan iborat. Bunday umumiy indeks Paashe indeksi hisoblanadi.

$$I_q = \frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0},$$

bu yerda, I_q – mahsulot yetishtirish fizik hajm indeksi;

q_1 – hisobot davridagi mahsulot yetishtirish fizik hajmi;

q_0 – bazis davrdagi mahsulot yetishtirish fizik hajmi;

p_0 – bazis davrdagi narx.

39. Har bir mahsulot turi bo'yicha fizik hajm individual indeksi va dehqonchilik, chorvachilik va butun qishloq xo'jaligi bo'yicha umumiy indeks hisoblanadi.

40. Fizik hajm individual indeksini hisoblash uchun hisobot davrida yetishtirilgan har bir turdagi mahsulotlar taqqoslama narxlarda baholanadi.

41. Fizik hajm umumiy indeksini hisoblash uchun tegishli mahsulotlar qiymati jamlanadi. Joriy davrda olingan qiymat agregati (jamlanma qiymat) bazis davr qiymat agregatiga bo'linadi va 100 ga ko'paytiriladi.

42. Yetishtirilgan boshqa turdagi mahsulotlar hajmlari to'g'risidagi ma'lumotlar mavjud bo'lmagan boshqa turdagi mahsulotlar qiymatini taqqoslama narxlarda qayta hisoblashda, har-bir asosiy turdagi dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlari bo'yicha alohida hisoblangan fizik hajmi o'zgarishining xuddi shunday indeksi qo'llaniladi.

43. Dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlarining taqqoslama narxlardagi qiymatining o'zgarishi o'tgan yilda ko'rsatilgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining ekin maydonlariga va mahsulotlar birligiga bo'lgan joriy xarajatlarning o'rtacha darajasidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

44. Qishloq xo'jaligi sohasidagi xizmatlar va ov xo'jaligi mahsulot (xizmat)larining taqqoslama narxlardagi yillik qiymatini baholash bazis davrdagi ma'lumotlarni bandlar sonining o'zgarishi indeksi orqali ekstrapolyatsiya qilish yo'li bilan amalga oshiriladi. Choraklik qayta hisoblashda taqqoslama narxlarning

ekstrapolyatori sifatida yuzaga kelgan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining fizik hajmi indeksi qo'llaniladi.

45. O'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lar qiymatini taqqoslama narxlarda yillik qayta hisoblashda o'rmon daraxtlari maydonining o'zgarishi indeksi bo'yicha ekstrapolyatsiya usulidan foydalaniladi. Taqqoslama narxlarda choraklik baholashda tayanch (bazis) davridagi hajmlarni bandlar sonining o'zgarishi indeksi orqali ekstrapolyatsiya qilish yo'li bilan amalga oshiriladi.

46. Baliq ovlash va akvakultura sohasida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lar qiymatini taqqoslama narxlarda yillik va choraklik qayta baholash baliq ovlash hajmining fizik indeksi bo'yicha ekstrapolyatsiya qilish yo'li bilan amalga oshiriladi.

47. Uslubiy nizamning 3-ilovasida qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini taqqoslama narxlarda hisoblash sxemasi keltirilgan.

3-bob. Choraklik va yillik hisoblashlarning o'ziga xosligi

48. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini choraklik hisoblash, hisobot davrida sohadagi joriy holatni dastlabki baholash maqsadida ishlab chiqiladi.

Hisobot yili davomida har chorakda dastlab ovchilik va ushbu sohalarda ko'rsatilgan xizmatlarsiz 01 bo'lim bo'yicha dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi hisoblanadi.

Shundan so'ng, dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishiga mos ravishda ovchilik xo'jaligi, 02 va 03 - o'rmonchilik va yog'och tayyorlash, baliq ovlash va akvakultura bo'limlari mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi hajmlari bo'yicha hisoblangan (baholangan) ma'lumotlar qo'shiladi.

49. Yillik hisoblashlar asosiy hisoblashlar bo'lib, unda mavsumiylik omillari yumshatiladi va ishlab chiqarish ko'rsatkichlarining eng yuqori barqarorligiga erishiladi.

50. Yil yakuni bo'yicha yillik yakuniy statistik kuzatuvlar ma'lumotlariga asoslanib, to'liq A seksiya bo'yicha yakuniy yalpi ishlab chiqarish aniqlanadi. Yillik yakuniy hisoblashlar yakunlanganidan so'ng unga asosan choraklik hisoblashlarga aniqlik kiritiladi va qayta hisoblanadi.

51. Yilning birinchi choragida dehqonchilik sohasi bo'yicha hisoblash (baholash) asosan yopiq yerlardagi tayyor mahsulotlar, bundan tashqari kam miqdorda ochiq yerlardagi sabzavot ekinlari, kartoshka, mevalar va rezavorlar bo'yicha amalga oshiriladi, dehqonchilik bo'yicha qolgan ko'rsatkichlar mazkur chorakda tugallanmagan ishlab chiqarish hisoblanadi.

52. Hisobot yilining ikkinchi choragidan qishloq xo'jaligi ekinlari, mevalar, rezavorlar, uzum va boshqalarning erta pishar turlari va navlari hosilini yig'ib olish boshlanadi. Lekin, bu davrda paxta xom-ashyosi, sholi va ayrim kechpishar qishloq xo'jaligi ekinlari, mevalar, rezavorlar va uzum turlari va navlari tugallanmagan ishlab chiqarish hisoblanadi.

53. Hisobot yilining uchinchi choragi aksariyat qishloq xo'jaligi ekinlari, mevalar, rezavorlar, uzum va boshqalarning hosili yoppasiga yig'ib olinadigan davr hisoblanadi. Lekin, bu holatda ham ayrim kechpishar qishloq xo'jaligi ekinlari, mevalar, rezavorlar va uzum turlari va navlari tugallanmagan ishlab chiqarish hisoblanadi. Bu davrda kelgusi yil hosili uchun kuzgi ekinlarning ekilishi boshlanadi, ular ham joriy yil uchun tugallanmagan ishlab chiqarish hisoblanadi.

54. Hisobot yilining to'rtinchi choragi oxiriga borib, yopiq yerlardan tashqari, barcha qishloq xo'jaligi ekinlari, mevalar, rezavorlar, uzumlar hosili to'liq yig'ib olinadi. Lekin, shuningdek, kelgusi yil hosili uchun bu davrda ekilgan kuzgi ekinlar joriy yil uchun tugallanmagan ishlab chiqarish hisoblanadi.

55. Dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarishni choraklar bo'yicha hisoblashda, o'tgan yilning mos davrlaridagi tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatining dehqonchilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi umumiy qiymatiga nisbatan ulushidan foydalaniladi.

Masalan, o'tgan yilning birinchi choragida dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatining dehqonchilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi umumiy qiymatiga nisbatan ulushi 1,4 % ni tashkil qiladi va bunda joriy hisoblashlar uchun 1,4 % lik koeffitsiyent qabul qilinadi. Bunday hisoblashlar har bir chorak bo'yicha alohida amalga oshiriladi.

56. Boshqa turdagi dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarini choraklik hisoblashda ularning har bir chorak bo'yicha alohida yillik hisoblashdagi umumiy dehqonchilik va chorvachilik mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi qiymatiga bo'lgan o'rtacha nisbatidan foydalaniladi.

Hisoblash dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlarini hisobga olgan holda, ishlab chiqarilgan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlari qiymatlari aniqlanganidan keyin ushbu formula bo'yicha amalga oshiriladi:

$$S_{i \text{ boshq.}} = \frac{d_{\text{yil}} \times V_{1(\text{chorak})}}{1,0 - d_{\text{yil}}},$$

bu yerda, $S_{i \text{ boshq.}}$ – i -turdagi boshqa mahsulotning hisobot davridagi qiymati;

d_{yil} – yillik hisoblashdagi i -turdagi boshqa mahsulot qiymatining yetishtirilgan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining umumiy hajmi qiymatidagi o‘rtacha ulushi (%);

$V_{1(\text{chorak})}$ – joriy yilning hisobot davrida yetishtirilgan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlarining joriy narxlardagi qiymati.

Shuningdek, shu yo‘l bilan va yuqorida keltirilgan formuladan foydalanib, har chorakda dehqonchilik va chorvachilik sohasida ko‘rsatilgan xizmatlar qiymatlari ham hisoblanadi.

57. Yetishtirilgan pilla hajmlari va qiymatlarini shakllantirishda tegishli statistika kuzatuv ma’lumotlaridan foydalaniladi (7-bob).

58. Yetishtirilgan don ekinlari hajmlari va qiymatlarini shakllantirish bo‘yicha axborot manbalari bo‘lib, tegishli statistika kuzatuv ma’lumotlari xizmat qiladi (7-bob).

Yetishtirilgan don ekinlarining qiymatini hisoblashda ishlab chiqaruvchilar narxlaridan foydalaniladi. Hisoblashlar tayyorlangan va yetishtirilgan don ekinlari hajmlari bo‘yicha alohida amalga oshiriladi.

59. Yetishtirilgan paxta xomashyosi hajmlari va qiymatlarini shakllantirish bo‘yicha axborotlar manbai bo‘lib, tegishli statistika kuzatuv ma’lumotlari hisoblanadi (7-bob).

60. Boshqa hollarda yetishtirilgan mahsulotlar qiymati 5bozor narxlari blankasi “Dehqon bozorlarida narxlarni ro‘yxatga olish blankasi” statistik so‘rovnoma shakli ma’lumotlari asosida shakllantiriladi (7-bob).

61. Choraklik kuzatuvlarda don, texnik, sabzavot, poliz ekinlari, mevalar, rezavorlar, go’sht tirik vaznda va boshqa mahsulotlarning turlari bo‘yicha ko‘rsatkichlar mavjud emas. Bunday hollarda, yillik hisoblashdagi ushbu mahsulotlarning turlari bo‘yicha ularning umumiy hajmiga nisbatan ulushidan choraklik hisoblashlarda foydalaniladi. Sabzavot ekinlari misolida hisoblash mazkur nizomning 5-ilovasida keltirilgan.

62. Hisoblashda, ularning hajmlaridan foydalaniladigan ayrim ko‘rsatkichlar qishloq xo‘jaligi bo‘yicha statistika hisobotlarida o‘z aksini topmagan. Masalan, pilla qurtini oziqlantirish uchun tut bargi, qishloq xo‘jaligi hayvonlari

va parrandalaridan go'ng va axlat, pat, par, asalari mumi, gul changi, ona asalari suti, propolis, asalari zahari va boshqalar chiqimi. Hisoblashlar uchun ularning taxminiy me'yoriy chiqimlari 6-ildavda keltirilgan.

4-bob. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi ishlab chiqarishining mavsumiyligi

63. Tabiiy omillar – iqtisodiy jarayonlarning mavsumiy davrlari shakllanishida muhim omillardan biri hisoblanadi. Mavsumiy dinamikani shakllantirishda ob-havo omilining tutgan o'rni biologik maromlarga bog'liq.

64. Iqlim sharoitining mavsumiy almashinuvi – mavsumiy tavsiflarning muhim sabablaridan biri hisoblanib, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida sodir bo'ladigan har qanday o'zgarishlar muqarrar ravishda iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida tegishli o'zgarishlarga olib keladi.

65. Ishlab chiqarishning mavsumiyligi iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlariga xosdir, ammo agrar sektorda to'la quvvat bilan namoyon bo'ladi va shuning uchun u iqtisodiyotning aksariyat sohalaridagi mavsumiylikka sabab bo'ladi.

66. Ishlab chiqarish, ishlar va xizmatlar dinamikasini aniqlashda mavsumiy omillarni hisobga olish iqtisodiy siyosatni amalga oshirish, iqtisodiy siklni tahlil qilish, modellastirish uchun zarur, bunda qishloq xo'jaligi statistikasi ma'lumotlari muhim vosita hisoblanadi.

67. Agrar sektorda ishlab chiqarishning mavsumiyliigi – yil davomida ishlab chiqarishning mavsum bilan bog'liq bo'lgan notekisligi, yilning ma'lum davrlarida ishlab chiqarishning o'sishi, qisqarishi yoki to'liq to'xtashida ifodalanadi va quyidagi omillar ta'sirida yuzaga keladi:

- ishlab chiqarish siklining uzoq davomiyligi;
- mablag'lar aylanmasining sekinlashuvi;
- tugallanmagan ishlab chiqarish hajmlarining ko'pligi;
- qo'yilma mablag'larning uzoq muddatda qoplanishi;
- sotishdan tushgan tushumning yil davomidagi notekisligi;
- daromad va xarajatlar oqimining mos kelmasligi;
- ishlab chiqarish davrining ish davri bilan mos kelmasligi;
- yil davomida resurslardan notekis foydalanish;
- ishlab chiqarishning tabiiy iqlim sharoitiga uzviy bog'liqligi;
- ishlab chiqarish siklining yil mavsumlariga bog'liqligi;
- ish davri va ishlab chiqarish davri o'rtasidagi uzilish va boshqalar.

Agrar ishlab chiqarishdagi mavsumiylik omillarini o'rganish qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida diskret asosda ishlab chiqilgan statistik ko'rsatkichlarning mavsumiy yumshatilishini o'tkazish uchun algoritmini tasvirlab berishdan iborat.

5-bob. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini diskret choraklar asosida hisoblash

69. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini yil boshidan o'sib boruvchi yakunda hisoblashdan tashqari, ularni diskret choraklar asosida hisoblash ham amalga oshiriladi.

70. Diskret choraklar asosida hisoblash natijasida olingan ma'lumotlar choraklar bo'yicha dinamik qatordagi har bir chorakni o'tgan chorak, o'tgan yilning mos choragi va har qanday boshqa chorak bilan taqqoslash imkonini beradi.

71. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini diskret yoki sof choraklar asosida hisoblashda I chorak yanvar-mart, II aprel-iyun, III iyul-sentabr va IV oktabr-dekabr oylarini qamrab oladi. I chorak yoki yanvar-mart uchun davr yil boshidan o'sib boruvchi va diskret chorak hisoblanadi.

72. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini diskret choraklar asosida hisoblash prinsiplari yil boshidan o'sib boruvchi yakunda hisoblash usulidan deyarli farq qilmaydi.

73. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini diskret choraklar asosida hisoblash uchun barcha birlamchi axborotlar diskret, ya'ni sof choraklar bo'yicha shakllantiriladi (1, 2, 3, 4 va 7-ilovalar).

Masalan, viloyat bo'yicha yanvar-mart oylarida yoki I chorakda tirik vaznda 100 tonna, aprel-iyun yoki II chorakda 130 tonna, iyul-sentabr yoki III chorakda 150 tonna, oktabr-dekabr yoki IV chorakda 120 tonna go'sht yetishtirilgan. Bunda yil davomida, ya'ni yanvar-dekabr oylari uchun go'sht yetishtirish hajmi diskret choraklar yig'indisi sifatida hisoblanadi yoki yil davomida tirik vaznda 500 tonna go'sht yetishtirilgan deb qabul qilinadi (7-ilova).

74. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblash diskret choraklar asosida va yillik asosda yil boshidan o'sib boruvchi yakunda joriy va taqqoslama narxlarda amalga oshiriladi (2 va 3-ilovalar).

75. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda hisoblashda ko'rib chiqilayotgan davrdagi diskret choraklar bo'yicha amaldagi narxlardan foydalaniladi.

76. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini taqqoslama narxlarda hisoblashda ko'rib chiqilayotgan davrdagi diskret choraklar bo'yicha o'tgan yilning amaldagi narxlaridan foydalaniladi.

77. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini diskret choraklar asosida hisoblashda axborotlar manbai bo'lib, 7-bobda keltirilgan manbalar xizmat qiladi.

6-bob. Choraklik hisoblangan qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish hajmlari va indekslariga tuzatishlar kiritish

78. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish ko'rsatkichlari oqimli ko'rsatkichlar qatoriga kiradi. Bunday yuqori chastotali ko'rsatkichlarning dinamikasi kalendar va mavsumiy omillar ta'siriga uchragan bo'ladi. Iqtisodiy dinamikalarning o'zgarishlarini standart usullarga muvofiq tahlil qilishda kalendar va mavsumiy tebranishlarga axborotga ega bo'lmagan ko'rsatkichlar sifatida qaraladi va ular tahlil qilinadigan vaqtinchalik qatorlardan olib tashlanishi zarur. Shu maqsadda vaqtinchalik qatorlarga kalendar va mavsumiy tuzatishlar kiritish qabul qilingan.

79. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulotlarining choraklik hajmlari va indeksleri hisob kitoblariga tuzatishlar kiritish hisobot yili uchun yakuniy hisob-kitoblari olinganidan so'ng amalga oshiriladi.

7-bob. Axborot ta'minoti

80. Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishini hisoblashda zarur bo'ladigan axborotlar manbalari bo'lib quyidagi statistika kuzatuvlari shakllari ma'lumotlari xizmat qiladi (quyidagi statistika hisobotlari va kuzatuvlarining abbreviaturasi yoki nomi o'zgargan taqdirda, ushbu statistika hisobotlari va kuzatuvlari asosida shakllantiriladi):

- 4 fx shakli "Fermer xo'jaligi faoliyati to'g'risida hisobot";
- 4 dx shakli "Dehqon va tomorqa xo'jaliklari faoliyati to'g'risida hisobot";
- 4 qx (tashkilot) shakli "Qishloq xo'jaligi faoliyati to'g'risida hisobot";
- 3 pilla shakli "Pilla xaridi to'g'risida hisobot";
- 3 don shakli "Don ekinlarini tayyorlash to'g'risida hisobot";
- 3 paxta shakli "Paxta xomashyosini tayyorlash to'g'risida hisobot";
- 1 fx shakli "Fermer xo'jaligi faoliyati to'g'risida hisobot";
- 1 qx (tashkilot) shakli "Qishloq xo'jaligi faoliyati to'g'risida hisobot";

- 1 kb (qx) (1 kb shakliga ilova) shakli “Mikrofirma va kichik korxonaning qishloq xo‘jaligi faoliyati to‘g‘risida hisobot”;
- 1 ox (ovchilik) shakli “Ovchilik xo‘jaligi faoliyati to‘g‘risida hisobot”;
- 1 o‘x (o‘rmon) shakli “O‘rmon parvarishi ishlarini o‘tkazish to‘g‘risida hisobot”;
- 5 bozor narxlari blankasi “Dehqon bozorlarida narxlarni ro‘yxatga olish blankasi”;
- tarmoq boshqarmalarining tegishli ma‘lumotlari;
- ma‘muriy manbalar ma‘lumotlari, ya‘ni, davlat budjetini bajarish to‘g‘risidagi hisobot ma‘lumotlari, vazirlik va idoralar ma‘lumotlari.

8- bob. Yakuniy qoidalar

81. Mazkur uslubiy nizomni ishlab chiqishda, O‘zbekiston Respublikasining qishloq xo‘jaligi sohasidagi me‘yoriy-huquqiy hujjatlaridan, BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti (FAO), Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi Davlatlararo statistika qo‘mitasi (MDH statistika qo‘mitasi)ning metodologik tavsiyalaridan, shuningdek, MDH davlatlarining tajribalaridan foydalanilgan.

82. Mazkur uslubiy hujjatni ishlab chiqish, kelishish, tasdiqlash va amaliyotga joriy qilish bosqichlari “Statistik ma‘lumotlarni taqdim etishning universal modeli” (GSIM – Generic Statistical Information Model) talablari asosida ishlab chiqilgan “Statistika sohasida tasniflar, metodologiyalar va kuzatuv shakllarini ishlab chiqish va tasdiqlash bo‘yicha namunaviy uslubiy qo‘llanma”ga muvofiq amalga oshirilgan.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi
mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab
chiqarishini hisoblash bo'yicha
Uslubiy nizomga 1-ilova

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining fizik hajmini shakllantirish

T/r.	Ko'rsatkichlar nomi	O'lchov birligi	Fermer xo'jaliklari	Dehqon va tomorqa xo'jaliklari	Qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar	Barcha toifadagi xo'jaliklar
A	B	V	1	2	3	4 (1+2+3)
II chorak (yanvar-iyun) yoki II chorak (aprel-iyun)						
	Dehqonchilik					
101	Don ekinlari	tonna				
102	Paxta xomashyosi	tonna				
103	Kartoshka	tonna				
104	Sabzavot ekinlari	tonna				
105	Poliz ekinlari	tonna				
106	Mevalar va rezavorlar	tonna				
107	Uzum	tonna				
...						
...						
N						
	Chorvachilik					
108	Go'sht, tirik vaznda	tonna				
109	Sut	tonna				
110	Tuxum	ming dona				
111	Jun	tonna				
112	Qorako'l teri	ming dona				
113	Tabiiy asal	tonna				
114	Baliq	tonna				
115	Pilla	tonna				
...						
...						
N						

Izoh:

1. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi I (yanvar-mart), II (yanvar-iyun), III (yanvar-sentabr), IV (yanvar-dekabr) choraklar uchun alohida yil boshidan o'sib boruvchi yakunda shakllantiriladi.

2. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi I (yanvar-mart), II (aprel-iyun), III (iyul-sentabr), IV (oktabr-dekabr) choraklar uchun alohida diskret choraklar asosida shakllantiriladi.

**Qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligi mahsulot (xizmat)lari
yalpi ishlab chiqarishini joriy narxlarda hisoblash sxemasi**

T.r.	Koʻrsatkichlar nomi	Oʻlchov birligi	Oʻrtacha yillik (hisobot davridagi oʻrtacha) narx, soʻm, p_1	Mahsulotlarning fizik hajmi, q_1	Joriy narxlardagi qiymati, ming soʻm, $q_1 p_1$
A	B	V	1	2	3 (1 × 2)
201	Don ekinlari	tonna			
202	Paxta xomashyosi	tonna			
203	Kartoshka	tonna			
204	Sabzavot ekinlari	tonna			
205	Poliz ekinlari	tonna			
206	Mevalar va rezavorlar	tonna			
207	Uzum	tonna			
208	Dehqonchilikning boshqa mahsulotlari	ming soʻm			
I	Dehqonchilik mahsulotlarining qiymati (201 dan 208 gacha satrlarning yigʻindisi)	ming soʻm	x	x	
209	Goʻsht, tirik vaznda	tonna			
210	Sut	tonna			
211	Tuxum	ming dona			
212	Jun	tonna			
213	Qorakoʻl teri	ming dona			
214	Tabiiy asal	tonna			
215	Pilla	tonna			
216	Chorvachilikning boshqa mahsulotlari	Ming soʻm	x	x	
II	Chorvachilik mahsulotlarining qiymati (209 dan 216 gacha satrlarning yigʻindisi)	ming soʻm	x	x	

T.r.	Ko'rsatkichlar nomi	O'lchov birligi	O'rtacha yillik (hisobot davridagi o'rtacha) narx, so'm, p_1	Mahsulotlarning fizik hajmi, q_1	Joriy narxlardagi qiymati, ming so'm, $q_1 p_1$
A	B	V	1	2	3 (1 × 2)
III	Dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlari	ming so'm	x	x	
IV	Dehqonchilik va chorvachilik sohasidagi xizmatlarning qiymati	ming so'm	x	x	
V	Dehqonchilik va chorvachilikda mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi (satrlar: I + II + III + IV)	ming so'm	x	x	
VI	Ovchilik xo'jaliklarida yetishtirilgan mahsulot (xizmat)lari qiymatlari	ming so'm	x	x	
VII	A seksiya 01-bo'lim – Dehqonchilik va chorvachilik, ovchilik va bu sohalarda xizmat ko'rsatish ishlab chiqarishi (satrlar: V + VI)	ming so'm	x	x	
VIII	A seksiya 02-bo'lim – O'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasida ishlab chiqarilgan mahsulot (xizmat)larning qiymatlari	ming so'm	x	x	
IX	A seksiya 03-bo'lim – Baliq ovlash va akvakultura sohasida ishlab chiqarilgan mahsulot (xizmat)lari qiymatlari	ming so'm	x	x	
X	A seksiya – Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi (satrlar: VII + VIII + IX)	ming so'm	x	x	

Izoh:

1. Hisoblash sxemasi fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va barcha toifadagi xo'jaliklar bo'yicha I (yanvar-mart), II (yanvar-iyun), III (yanvar-sentabr), IV (yanvar-dekabr) choraklar uchun alohida yil boshidan o'sib boruvchi yakunda shakllantiriladi.
2. Hisoblash sxemasi fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va barcha toifadagi xo'jaliklar bo'yicha I (yanvar-mart), II (aprel-iyun), III (iyul-sentabr), IV (oktabr-dekabr) choraklar uchun alohida diskret choraklar asosida shakllantiriladi.

**Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari
yalpi ishlab chiqarishini taqqoslama narxlarda hisoblash sxemasi**

T.r.	Ko'rsatkichlar nomi	O'lchov birligi	O'tgan yilning mos davri narxida					
			Taqqoslama narx, so'm, p_0	O'tgan yil		Joriy yil		Fizik hajmi indeksi (FHI), % $\frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0}$
				Mahsulot-larning fizik hajmi, q_0	Qiymati, $q_0 p_0$	Mahsulot-larning fizik hajmi, q_1	Qiymati, $q_1 p_0$	
A	B	V	1	2	3(1 × 2)	4	5 (1 × 4)	6 (5 / 3 × 100)
301	Don ekinlari	tonna						
302	Paxta xomashyosi	tonna						
303	Kartoshka	tonna						
304	Sabzavot ekinlari	tonna						
305	Poliz ekinlari	tonna						
306	Mevalar va rezavorlar	tonna						
307	Uzum	tonna						
308	Dehqonchilikning boshqa mahsulotlari	ming so'm						
I	Dehqonchilik mahsulotlarining qiymati (301 dan 308 gacha satrlarning yig'indisi)	ming so'm	x	x		x		
309	Go'sht tirik vaznda	tonna						
310	Sut	tonna						
311	Tuxum	ming dona						
312	Jun	tonna						
313	Qorako'l teri	ming dona						
314	Tabiiy asal	tonna						
315	Pilla	tonna						

T.r.	Ko'rsatkichlar nomi	O'lchov birligi	O'tgan yilning mos davri narxida					
			Taqqoslama narx, so'm, p_0	O'tgan yil		Joriy yil		Fizik hajmi indeksi (FHI), % $\frac{\sum q_1 p_0}{\sum q_0 p_0}$
				Mahsulot-larning fizik hajmi, q_0	Qiymati, $q_0 p_0$	Mahsulot-larning fizik hajmi, q_1	Qiymati, $q_1 p_0$	
A	B	V	1	2	3(1 × 2)	4	5 (1 × 4)	6 (5 / 3 × 100)
316	Chorvachilikning boshqa mahsulotlari	ming so'm						
II	Chorvachilik mahsulotlarining qiymati (309 dan 316 gacha satrlarning yig'indisi)	ming so'm	x	x		x		
III	Dehqonchilikda tugallanmagan ishlab chiqarish qiymatlari	ming so'm	x	x		x		
IV	Dehqonchilik va chorvachilik sohasidagi xizmatlarning qiymati	ming so'm	x	x		x		
V	Dehqonchilik va chorvachilikda mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi (satrlar: I + II + III + IV)	ming so'm	x	x		x		
VI	Ovchilik xo'jaliklarida ishlab chiqarilgan mahsulot (xizmat)lari qiymatlari	ming so'm	x	x		x		
VII	A seksiya 01-bo'lim – Dehqonchilik va chorvachilik, ovchilik va bu sohalarda xizmat ko'rsatish ishlab chiqarishi (satrlar: V + VI)	ming so'm	x	x		x		
VIII	A seksiya 02-bo'lim – O'rmonchilik va yog'och tayyorlash sohasida ishlab chiqarilgan mahsulot (xizmat)larning qiymatlari	ming so'm	x	x		x		
IX	A seksiya 03-bo'lim – Baliq ovlash va akvakultura sohasida ishlab chiqarilgan mahsulot (xizmat)lari qiymatlari	ming so'm	x	x		x		
X	A seksiya - Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab chiqarishi (satrlar: VII + VIII + IX)	ming so'm	x	x		x		

Izoh:

1. Hisoblash sxemasi fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va barcha toifadagi xo'jaliklar bo'yicha I (yanvar-mart), II (yanvar-iyun), III (yanvar-sentabr), IV (yanvar-dekabr) choraklar uchun alohida yil boshidan o'sib boruvchi yakunda shakllantiriladi.
2. Hisoblash sxemasi fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va barcha toifadagi xo'jaliklar bo'yicha I (yanvar-mart), II (aprel-iyun), III (iyul-sentabr), IV (oktabr-dekabr) choraklar uchun alohida diskret choraklar asosida shakllantiriladi.

Qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligi
mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab
chiqarishini hisoblash boʻyicha
Uslubiy nizomga 4-ilova

**Asosiy turdagi mahsulotlar guruhiga kiritilmagan
boshqa turdagi qishloq xoʻjaligi mahsulotlari roʻyxati**

Satr kodi	Mahsulotlar nomi	Miqdori (tonna, dona)	Qiymati, ming soʻm
A	B	1	2
1. Dehqonchilik:			
401	sholi koʻchatlari		
402	kanop poyasi		
403	zigʻir poyasi		
404	shakar qamish		
405	qand lavlagi		
406	supurgi joʻxori		
407	tamaki		
408	don uchun kungaboqar		
409	zigʻir urugʻi		
410	soya		
411	raps		
412	kunjut		
413	maxsar		
414	eryongʻoq		
415	urugʻlik paxta chigiti		
416	paxta chigiti, urugʻlikdan tashqari		
417	gʻoʻzapoya		
418	xantal		
419	koʻknor		
420	kanop urugʻi		
421	tut barglari		
422	ishlov berilmagan qalampir		
423	quritilgan, ishlov berilmagan achchiq va shirin butun qalampir		
424	ishlov berilmagan muskat yongʻogʻi, matsis va kardamon		
425	ishlov berilmagan arpabodiyon, bodiyon, kashnich, kmin, sedana, ziralarining urugʻlari va archa mevasi		
426	ishlov berilmagan dolchin (dolchin daraxtining poʻstlogʻi va gullari)		
427	ishlov berilmagan qalampirmunchoq (butun poyasi)		
428	ishlov berilmagan vanil		
429	ishlov berilmagan boshqa ziravorlar		

Satr kodi	Mahsulotlar nomi	Miqdori (tonna, dona)	Qiymati, ming so'm
A	B	1	2
430	qulmoq (xmel) g'uddasi		
431	steviya		
432	boshqa ziravor va dorivor ekinlar		
433	maniok (kassava)		
434	sabzavot ekinlari ko'chatlari		
435	sabzavot ekinlari urug'lari		
436	poliz ekinlari ko'chatlari		
437	poliz ekinlari urug'lari		
438	ozuqabop ildizmevalilar va poliz		
439	makkajo'xori silos uchun		
440	bir yillik o'tlar		
441	ko'p yillik o'tlar		
442	senaj uchun ekinlar		
443	don uchun yig'ib olingan don ekinlari somoni, paxoli, poyasi		
444	quritilgan dukkakli yem-xashak ekinlari		
445	ozuqabop lavlagi urug'i		
446	ozuqa ekinlari urug'lari		
447	kesib olingan gullar va gul g'unchalari		
448	gul urug'lari		
449	gul ko'chatlari		
450	hosil beradigan yoshigacha ko'p yillik yosh ko'chatlarni o'stirish		
451	tugallanmagan ishlab chiqarish qiymati		
452	yuqoridagi ro'yxatga va asosiy mahsulotlar ro'yxatiga qo'shilmagan boshqa dehqonchilik mahsulotlari		
I. Dehqonchilik bo'yicha jami (401 dan 452 satrlar bo'yicha):			
2. Chorvachilik:			
453	mo'ynali hayvonlar-mo'yna xomashyosi, quyon terisidan tashqari, jami		
454	quyonlar - mo'yna xomashyosi		
455	asalari oilalari		
456	asalari mumi		
457	gul changi		
458	ona asalari suti		
459	propolis		
460	asalari zahari		
461	qishloq xo'jaligi hayvonlari va parrandalarining spermasi (maniy)		
462	qishloq xo'jaligi hayvonlarining embrionlari		
463	ipak qurti tuxumi		

Satr kodi	Mahsulotlar nomi	Miqdori (tonna, dona)	Qiymati, ming so'm
A	B	1	2
464	par		
465	pat		
466	qishloq xo'jaligi hayvonlari va parrandalari nasli		
467	tirik qishloq xo'jalik sudralib yuruvchilari – ilonlar		
468	tirik qishloq xo'jalik sudralib yuruvchilari – toshbaqalar		
469	hayvonlardan olinadigan noozuqaviy mahsulotlar (go'ng, axlat va boshqalar)		
II. Chorvachilik bo'yicha jami (453 dan 469 satrlar bo'yicha):			
Qishloq xo'jaligi bo'yicha jami (I + II)			
3. Baliqchilik xo'jaligi:			
470	shu yillik baliqlar		
471	bir yillik baliqlar		
III. Baliqchilik xo'jaligi bo'yicha jami (470+471 satrlar):			
Qishloq va baliqchilik xo'jaligi bo'yicha jami (I + II + III)			

Izoh:

1. Ro'yxat fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va barcha toifadagi xo'jaliklar bo'yicha I (yanvar-mart), II (yanvar-iyun), III (yanvar-sentabr), IV (yanvar-dekabr) choraklar uchun alohida yil boshidan o'sib boruvchi yakunda shakllantiriladi.

2. Ro'yxat fermer, dehqon va tomorqa xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va barcha toifadagi xo'jaliklar bo'yicha I (yanvar-mart), II (aprel-iyun), III (iyul-sentabr), IV (oktabr-dekabr) choraklar uchun alohida diskret choraklar asosida shakllantiriladi.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi
mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab
chiqarishini hisoblash bo'yicha
Uslubiy nizomga 5-ilova

**Sabzavot ekinlarining turlari bo'yicha choraklik hajmlarini ularning
yillik umumiy hajmiga nisbatan ulushi asosida choraklik hisoblash**

Misol shartli ¹⁾

Sabzavot ekinlari turlari	Yillik ishlab chiqarish hajmi, tonna	Yillik hisoblashdagi ulushi, umumiy hajmiga nisbatan, %	Joriy chorakdagi ishlab chiqarish hajmi, tonna ²⁾	Joriy narx, 1 kg uchun so'm	Joriy narxlardagi umumiy qiymati, mln. so'm
Pomidor	80000	16,0	32000	8000,0	256,0
Bodring	70000	14,0	28000	11000,0	308,0
Baqlajon	25000	5,0	10000	14000,0	140,0
Qalampir	30000	6,0	12000	18000,0	216,0
Sabzi	55000	11,0	22000	4500,0	99,0
Oziqbop lavlagi	10000	2,0	4000	5000,0	20,0
Turp	5000	1,0	2000	3500,0	7,0
Piyoz	75000	15,0	30000	4500,0	135,0
Sarimsoq piyoz	15000	3,0	6000	23000,0	138,0
Karam	45000	9,0	18000	15000,0	270,0
Qovoq	35000	7,0	14000	8000,0	112,0
Qovoqchalar	15000	3,0	6000	7000,0	42,0
Boshqa sabzavotlar	40000	8,0	16000	9000,0	144,0
Jami:	500000	100,0	200000,0 ³⁾	-	1887,0

Izoh:

¹⁾ jadval boshqa qishloq xo'jaligi mahsulotlari bo'yicha ham alohida tuziladi;

²⁾ ulushi bo'yicha koeffitsiyentlarga muvofiq mos ravishda hisoblangan ma'lumotlar;

³⁾ statistika kuzatuvlari asosida olingan ma'lumotlar.

Qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligi
mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab
chiqarishini hisoblash boʻyicha
Uslubiy nizomga 6-iloza

**Qishloq xoʻjaligi ekinlari, hayvonlari, parrandalari, asalarilar va boshqalardan
foydalanishda chiqadigan qoʻshimcha mahsulotlarning taxminiy meʼyorlari**

6.1. Bitta hayvondan oʻrtacha chiqadigan goʻngning taxminiy meʼyorlari

Hayvonlar turlari	Bir kunda, kg	Yilda, tonna
Yirik shoxli qoramollar	16 - 22	6 - 8
Choʻchqalar	4 - 4,5	1,5 - 1,64
Qoʻylar	3 - 4	1,1 - 1,5
Otlar	25 - 30	9 - 11
Eshaklar	10 - 15	3,6 - 5,4
Parrandalar (200 boshga hisoblanganda)	-	1,0 - 1,3

**6.2. Bitta asalari oilasidan oʻrtacha olinadigan
qoʻshimcha mahsulotlarning taxminiy meʼyorlari**

Qoʻshimcha mahsulot turlari	Oʻlchov birligi	Bitta asalari oilasidan mahsulot chiqimi
Asalari paketlari	dona	1,5
Mum	gr.	200 - 500
Gul changi	gr.	100 - 300
Ona asalari suti	gr.	80
Propolis	gr.	10
Asalari zahari	gr.	50 - 100

6.3. Poxol va chori, boshqoli don ishlab chiqarish hajmidan 100 %.

6.4. Gʻoʻzapoya, 1 gektar gʻoʻza ekilgan maydondan 10 - 15 tonna.

6.5. Tut bargi chiqimi – ishlab chiqarilgan pilla miqdorini 20 koeffitsiyentiga koʻpaytirish yoʻli bilan hisoblanadi (pilla qurtini oʻstirishda 1 kg pilla uchun 20 kg tut bargi sarflanadi).

6.6. Pilla qurti tuxumi (grena) chiqimi – 1 korobka hisobiga = 19 - 29 gr.

Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi
mahsulot (xizmat)lari yalpi ishlab
chiqarishini hisoblash bo'yicha
Uslubiy nizomga 7-ilova

Qishloq xo'jaligi mahsulotlari va qiymatlarini
Diskret choraklar asosida shakllantirish
(tirik vazndagi go'sht asosida)

Misol shartli

Davrlar	Satr kodi	Ferma xo'jaliklari		Dehqon va tomorqa xo'jaliklari		Qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar		Barcha toifadagi xo'jaliklar	
		hajmi, tonna	qiymati, mln. so'm	hajmi, tonna	qiymati, mln. so'm	hajmi, tonna	qiymati, mln. so'm	hajmi, tonna	qiymati, mln. so'm
A	B	1	2	3	4	5	6	7 (1+3+5)	8 (2+4+6)
I chorak (yanvar-mart)	701	30	102600	50	171000	20	68400	100	342000
II chorak (aprel-iyun)	702	40	140400	60	210600	30	105300	130	456300
III chorak (iyul-sentabr)	703	45	159750	80	284000	25	88750	150	532500
IV chorak (oktabr-dekabr)	704	32	113920	63	224280	25	89000	120	427200
Yillik (yanvar-dekabr)	705 (701+702+ 703+704)	147	516670	253	889880	100	351450	500	1758000

Izoh: Hisoblash jadvali dehqonchilik va chorvachilikning har bir turdagi mahsuloti bo'yicha alohida shakllantiriladi.